

СПЕЦИФИКИ НА ВЗАИМООТНОШЕНИЕТО РОДИТЕЛИ-ДЕЦА ПРИ ДЕЦА С ПОВЕДЕНЧЕСКА ТРЕВОЖНОСТ В ПРЕДУЧИЛИЩНА ВЪЗРАСТ

В. Иванова, Ив. Александров

Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна

veronika_ivanovi@abv.bg; i_s_aleksandrov@abv.bg

Резюме. Настоящият доклад представя етап от изследване на взаимовръзките между семейните отношения, родителско-детските отношения и поведението на тревожност в детска възраст. Изследвани са 85 души - 75 жени и 10 мъже. Основната цел на доклада (настоящото изследване) е анализ и разкриване на спецификите на родителско-детските отношения при деца с поведенческа тревожност. Допуска се, че при родители (преди всичко майки) на деца с поведенческа тревожност ще има значими различия по отношение на оптималността на емоционалния контакт с детето, излишна концентрация върху детето и излишна емоционална дистанция от детето, в сравнение с родители, чиито деца не показват повишена поведенческа тревожност. Използван е Parental attitude research instrument - Изследователски инструмент за изследване на родителските нагласи /PARI/. Получените резултати потвърждават хипотезата, че при майки на деца с повишена поведенческа тревожност, се наблюдава значимо повишение по скалите свързани с излишна концентрация върху детето, нарушен емоционален контакт, контрол, свърхзагриженост и създаване на отношения на зависимост.

Ключови думи: свръхзакрила, детство, тревожност

Повечето теоретични модели в психологията на развитието – психоаналитичен, хуманистичен, бихевиористичен, отчитат до голяма степен влиянието на родителските нагласи и поведение върху психичното функциониране на децата. Представителите на тези модели като Долто, Фром, Адлер, Роджърс и Маслоу се занимават с ролята на семейната среда и родителското поведение за развитието на детето. Настоящото изследване е опит за емпирично доказване на взаимовръзките между родителските нагласи и поведението на тревожност при деца в предучилищна възраст.

ОПИСАНИЕ НА МЕТОДИКАТА

Parental attitude research instrument (PARI) е предназначен за изучаване отношения-

та на родителите към различни страни от семейния живот и семейната роля, както и на отношенията родител-дете. Автори са американските психолози Шефер и Бел (Earl S. Schaefer & Richard Q. Bell, 1958). Тестът PARI е психологически инструмент за изследване на родителските нагласи и е предназначен за оценка на отношенията на родителите към различни елементи на семейния живот (семейна роля). В методиката са разграничени 23 различни аспекта на отношенията на родителите към детето и живота в семейството. От тях 8 признака описват отношението към семейната роля, а 15 се отнасят до родителско-детските отношения. Скалите са четиристепенни, от ликъртов тип. Петнадесетте признака на родителско-детските отношения се делят на три големи групи: 1 - оптимален емо-

ционален контакт, 2 - излишна емоционална дистанция от детето, 3 - излишна концентрация върху детето (Schaefer, S.& Bell, Q., 1958).

Методиката позволява да се изследва спецификата на вътрешносемейните взаимоотношения и организацията на семейния живот. Въпросникът е избран за целите на изследването поради многоаспектните възможности за изследване и анализ на семейните взаимоотношения, организацията на семейния живот и родителските нагласи по отношение грижите и възпитанието на децата. Родителско-детските отношения са основен предмет на анализ в теста, като оценяването на родителско-детския контакт е от гледна точка на неговата оптималност. При интерпретацията се прави анализ на отделните скали.

ИЗСЛЕДВАНИ ЛИЦА

Изследвани са 85 души - 75 жени и 10 мъже. Извадката се състои от лица на възраст между 21 и 53 години (средна възраст 33 години). От тях, 27 майки и 3-ма бащи, на деца с поведенческа тревожност и 38 майки и 7 бащи, на деца без поведенческа тревожност.

Процедура на изследването

Изследването е проведено еднократно. Въпросникът е попълван от родителите на деца в предучилищна възраст. Децата от експерименталната група са с поведение на тревожност (извадка по данни от предишно измерване с доклади от страна на родители и учители в детски градини).

Цел: Основна цел на доклада е анализ

и разкриване на взаимоотношения родител-дете, при деца с поведенческа тревожност. Използван е Parental attitude research instrument – Изследователски инструмент за изследване на родителските нагласи /PARI/.

Хипотеза на изследването: Допуска се, че в изследваната извадка от деца с повишени нива на тревожност в поведението, (според предишно проучване на същите анкети от родители и учители) ще се наблюдава значимо повишение по скалите свързани с излишна концентрация върху детето, нарушен емоционален контакт, контрол, свръхзагриженост и създаване на отношения на зависимост.

ОБРАБОТКА НА ДАННИТЕ И МЕТОДИ ЗА АНАЛИЗ

При обработката на данните са използвани:

- Дескриптивен анализ – използван при анализиране на разпределението по скалите. Включва определяне на средни стойности, стандартни отклонения и стандартна грешка.

- Т- тест за изследване различията на средните стойности на ниво скали в двете групи.

Резултатите са обработени със статистическа програма SPSS 19.

РЕЗУЛТАТИ

Първоначално беше проведено изследване на надеждността по скали на изследователския инструмент.

ТАБЛИЦА 1

Стойности на Алфа-Кронбах по скали на /PARI/ Обща извадка N=85, Мъже N=10, Жени N=75

Скали	Алфа на Кронбах
1. Ограниченост на интересите на жените в рамките на семейството, изключителна загриженост към семейството.(5 айт.)	.56
2.Чувство на саможертва в ролята на майка. (5 айт.)	.53
3.Семейни конфликти. (5 айт.)	.68
4.Свръхавторитетни родители. (5 айт.)	.70
5.Неудовлетвореност в ролята на домакиня. (5 айт.)	.50